

Šefik Kurdić¹

ASHABI U PERCEPCIJI ČETIRI VELIKA IMAMA

Sažetak

Ashabi su najbolja generacija ljudi koja se pojavila na zemaljskoj pozornici. Oni su svojim striktnim slijedenjem Allahovog Poslanika, s.a.v.s., najpotpunije primijenili Allahovu Knjigu.

Na žalost, vremenom se pokušala izvitoperiti slika o ovoj časnoj generaciji, pa su im imputirane neistine u cilju degradiranja njihovog doprinosa ukupnom islamskom trijumfu.

Ovaj tekst ima za cilj da osvjetli njihovu stvarnu ulogu i da ih stavi u onu ravan koja im i pripada.

S obzirom na to da su četeverica imama u islamskoj prošlosti imali najjači utjecaj na muslimanske mase, ovom prilikom iznosimo njihovu percepciju gledanja na ashabe i njihovu poziciju unutar islamskog učenja.

Ključne riječi: ashabi, Abu Bakr, Omar, Osman, 'Ali, četiri velika imama, Abu Hanifa, Malik, Šafi', Ahmad

1. Uvod

Svi ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bili su časni, poštenu i pravedni. To je generacija koju je Allah Plemeniti u Svojoj Časnoj Knjizi pohvalio, naglasivši: *Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete!* (Ali 'Imran, 110)

Iako se ovaj ajet odnosi na cijeli ummet Muhammeda, s.a.v.s., i na svako vrijeme, ipak Ibn Kathir smatra da se njime posebno potcrtava prva generacija muslimana i njihovo vrijeme. (Ibn Kesir, 2002:221) Osim Kur'ana, to je potvrđeno i sunnetom i idžma'om.

Iako su svi ashabi časni, istinoljubivi i poštenu, ipak su islamski učenjaci i njih vrednovali shodno zaslugama. Tako ih Ibn

¹ Redovni profesor, Islamski pedagoški fakultet Univerzita u Zenici, sefikkurdic@gmail.com

Rad autora je dostavljen 4. 11. 2013. godine, a prihvaćen za objavljivanje 3. 12. 2013. godine.

Sa'd, npr., dijeli u pet, a Hakim u dvanaest kategorija. Treći prelaze i taj broj. Budući da je Hakimova klasifikacija najpoznatija, ovom prilikom ćemo je i spomenuti:

1. Prvi koji su prihvatili islam u Mekki, kao npr. prva četverica halifa.
2. Oni koji su prihvatili islam u Mekki prije nego su idolopoklonici sačinili dogovor u Gradskoj vijećnici / *Dar an-nadwa*.
3. Oni koji su učinili hidžru u Abesiniju.
4. Učesnici prvog sastanka na 'Aqabi.
5. Učesnici drugog sastanka na 'Aqabi.
6. Muhadžiri koji su bili s Poslanikom, s.a.v.s., u Qubbau prije nego što su ušli u Medinu.
7. Učesnici Bedra.
8. Oni koji su hidžru učinili između Bitke na Bedru i ugovora na Hudaibiyyi.
9. Ashabi koji su dali prisegu / bej'at na Hudaibiyyi.
10. Oni koji su hidžru učinili u periodu između ugovora na Hudaibiyyi i oslobađanja Mekke, kao što su bili Halid b. al-Walid i 'Amr b. al-'As, r.a.
11. Oni koji su prešli na islam na dan oslobađanja Mekke.
12. Djeca i maloljetnici koji su Vjerovjesnika, s.a.v.s., vidjeli prilikom oslobađanja Mekke i na Oproštajnom hadžu. (Šakir, 1994:174-175; Kurdić, 2009:5-6)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., u hadisu koji prenosi 'Abdurrahman b. 'Awf, r.a, izdvojio je desetericu ashaba, obećavši im Džennet, pa su to, po mnogima, ujedno i najvredniji ashabi. U tom hadisu Vjerovjesnik, s.a.v.s., je spomenuo sljedeću desetericu: Abu Bakr as-Siddiq, Omar b. al-Hattab, Osman b. 'Affan, 'Ali b. abi Talib, Talha b. 'Ubaidillah, Az-Zubair b. al-Awwam, Sa'id b. Zaid, Abu 'Ubaida b. al-Garrah, Sa'd b. abi Waqqas i 'Abdurrahman b. Awf. (Tirmidhi i Ahmad)

Inače, najvredniji ashabi, čak, najvrednija stvorenja, nakon Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako ističe Ibn Kathir, jesu: Abu Bakr, Omar, Othman i 'Ali, r.a. To je stav i muhadžira i ensarija. (Ibn Kathir, 173-174)

Angažman ashaba na dostavljanju istine ljudima bio je paradigmatičan svim generacijama koje su dolazile nakon njih. Ništa ih nije moglo spriječiti da Allahovu riječ dostave drugima. Nije onda čudo kakvo im je mjesto Allah dao, kao što tvrdi Poslanik, s.a.v.s., u jednoj predaji: „Doista je Allah – izuzevši

poslanike – dao prednost mojim ashabima nad ostalim ljudima!“
(Al-Bazzar – s dobrim lancem prenosilaca)

Ashabi su sve svoje mogućnosti i potencijale upotrijebili da bi dostavili i afirmirali istinu. Na tom putu su žrtvovali sve: i imetak, i život, i vrijeme... To je, uistinu, jedinstvena generacija u historiji ljudskog roda, koja se s takvom snagom, pregalaštvom i savješću, nije ponovila. Nije, onda, ni čudo što su napravili takav uspjeh o kojem drugi mogu samo sanjati!

2. Kur'an i hadis o ashabima

Allah Uzvišeni u brojnim ajetima govori o ashabima, hvaleći njihov napor u afirmiranju islama i obećavajući im sjajne nagrade na budućem svijetu. Spominjući ih u najljepšem kontekstu u Kur'anu, Allah Plemeniti praktično sugerira budućim generacijama muslimana, da poseban odnos treba imati prema ovoj jedinstvenoj generaciji koja je uspjela Kur'an oživotvoriti u svojoj svakodnevnici. Navedimo samo dva ajeta i uvjerimo se u ove detalje:

Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh. (At-Tawba, 100)

Oni koji vjeruju i isele se, i bore se na Allahovom putu, i oni koji daju sklonište i pomažu – oni su, zbilja, pravi vjernici. Njih čeka oprost i obilje plemenito. (Al-Anfal, 74)

Analizirajući ove ajete vidimo da ih je Allah opisao kao istinske vjernike i pouzdane borce koji ne štede ni imetke ni živote svoje u afirmiranju istine, čime su zaslužili Allahov oprost i Njegovo zadovoljstvo. On je za njih pripremio u džennetskim perivojima najljepše nagrade, pa koja pohvala može biti bolja od ove i zar neko može dostiće veće pozicije i veličanstvenije stepene od njih?!

Ako, pak, pogledamo autentične hadise Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uočit ćemo njegov poseban odnos spram ashaba, od isticanja njihovih vrlina do upozoravanja generacija koje će doći nakon njega na jedan dostojanstven odnos koji trebaju demonstrirati prema ovoj prvoj generaciji, koja je prva podnijela teret realiziranja Allahove Riječi na Zemlji.

Umm Mubaššir prenosi da je čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada je bio kod Hafse, r.a., da je rekao: „Niko od onih koji su dali prisegu pod drvetom² neće inšaAllah ući u Vatru.“ (Muslim, 1995:4/1542)

Ovdje Poslanik, s.a.v.s., nije upotrijebio termin *inšaAllah*, kako napominju islamski učenjaci, zbog sumnje ili nesigurnosti, nego zbog berićeta i spominjanja Allahovog imena.

'Imran b. Husain, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Najbolji pripadnici moga ummeta su oni koji su živjeli sa mnom, zatim oni koji dolaze poslije njih, zatim oni koji dolaze poslije njih.“ (Buhari, 2009:3/6 i Muslim, 1995:4/1559)

Favoriziranjem ashaba koji su živjeli s njim, Vjerovjesnik, s.a.v.s., nedvojbeno pokazuje da i mi trebamo poseban respekt ukazivati upravo toj generaciji muslimana.

Abu Sa'id al-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ne vrijeđajte moje ashabe. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kada bi neko od vas udijelio koliko brdo Uhud zlata, ne bi postigao ni pregršt ni pola od toga.“ (Buhari, 7/21 i Muslim, 4/1562)

U ovom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., eksplicite pojašnjava vrijednost svojih ashaba, naglašavajući da su to njegovi drugovi, te oštro upozorava na rizik njihovog vrijeđanja i podsticaj budućim generacijama da ih spominju u afirmativnom i pozitivnom kontekstu.

Ako, pak, analiziramo djela brojnih islamskih velikana kroz historiju, doći ćemo do nedvojbenog zaključka da su svi imali posebno mišljenje o ashabima, ističući njihove vrline, osobine i kvalitete.

Tako čuveni 'Abdullah b. al-Mubarak naglašava: „Kod koga se nađu ova dva svojstva uspio je, a to su: iskren odnos i ljubav prema ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s.“ (Al-Qadi 'Iyad:2/54)

Kada je u pitanju vrednovanje ashaba, islamski učenjaci se slažu da su najvrednija četverica prvih halifa, zatim preostalih šest ashaba od deseterice kojima je zagarantiran Džennet, a nakon njih učesnici Badra, pa onda učesnici Uhuda, a onda oni koji su Poslaniku, s.a.v.s., dali prisegu na vjernost na Hudaibiyi...

² To su bili ashabi koji su dali prisegu Vjerovjesniku, s.a.v.s., na vjernost pod drvetom na Hudaibiyi.

Sva četverica velikih imama uopće nemaju nikakvih dilema u tome da su Abu Bakr i Omar, r.a., bili ispred svih drugih ashaba. (Ibn Salah, 149) Razilaženje je nastalo, kako tvrdi Az-Zarkaši, prilikom vrednovanja između Osmana i 'Alija, r.a. Ibn Salah, Nawawi i drugi islamski učenjaci konstatiraju da većina selefa daje prenost Osmanu nad 'Alijem, r.a. (An-Nawawi, 15/148)

Upravo ovu malu dilemu među nekim islamskim učenjacima pokušali su iskoristiti neke skete i orijentalisti i unijeti crv sumnje u našu ljubav spram ashaba. U tome su prednjačili šiije, posebno njihove ekstremne grupacije, koje su 'Alija, r.a., i Ahl al-bait glorificirali, a druge ashabe smatrali otpadnicima, pa čak i neke Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, proglasili bludnicama.

Otuda je neophodno da osvjetlimo stvarni stav islamskih učenjaka po ovom pitanju. Svi su se saglasili da su ashabi najbolja generacija i najodabranija skupina među muslimanima. Ljubav prema ashabima je, u percepciji svih učenjaka ahlisunnetskog pravca, obaveza svakog muslimana i dokaz imana i bliskosti Allahu Uzvišenom, a mržnja ashaba je zabluda i nevjerstvo, jer su oni nosioci ove vjere i svako omalovažavanje njih jeste omalovažavanje vjere.

Među njima su, dakako, i četiri velika imama i četiri velikana islamskog ummeta. U nastavku našeg rada, osvjetlit ćemo i izdvojiti njihove stavove u vezi s ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

3. Četverica velikih imama i njihova percepcija ashaba

Abu Hanifa – Nu'man b. Sabit

Abu Hanifa je volio sve ashabe, spominjao ih je po dobru i nije se odricao ni jednog od njih. Dokaz za to su njegove riječi u kojima priznaje: „Sve ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spominjemo isključivo po dobru!“ (Al-Fiqh al-akbar, 1984:101)

On, također, napominje: „Ne odričemo se nijednog ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i sve ih prihvatamo.“ (Al-Humayyis:601)

Abu Hanifa je smatrao da su svi oni koji negativno govore o ashabima oprhvani dozom licemjerstva, kao što otvoreno ističe: „Ko lijepo govori o ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., njegovim čestitim ženama i njegovim časnim potomcima, taj se spasio licemjerstva.“ (Ibn abi al-'Izz, 1991:737)

Koliko je Abu Hanifa respektirao ovu sjajnu prvu generaciju, najbolje će ilustrirati njegove riječi: „Njihov sahat vremena proveden s Poslanikom, s.a.v.s., bolji je od jednog cijelog djela nekoga od vas koje čini čitavog života, bez obzira koliko dugo živio.“ (Al-Humayyis, 602)

Neki od pripadnika ahli sunneta daju prednost 'Aliju nad Osmanom. To se, prije svega, odnosi na neke stanovnike Kufe. Ovakvo mišljenje se pripisuje i Abu Hanifi, zato što je, jedne prilike, savjetovao da vjernici daju prednost Abu Bakru, pa Omaru, a da vole 'Alija i Osmana. Međutim, spominjanje nečega prije ne znači njegovo vrednovanje nad drugim.

Iako je ovdje Abu Hanifa spomenuo prvo 'Alija, pa onda Osmana, zna se, na temelju njegovih brojnih izjava, da je preferirao Osmana nad 'Alijem, a najbolji dokaz za to su njegove riječi u kojima eksplicite kaže: „Najbolji među ljudima, nakon Vjerovjesnika, s.a.v.s., je Abu Bakr as-Siddiq, zatim Omar b. al-Hattab al-Faruq, zatim Osman b. 'Affan Zu-n-Nurain, zatim 'Ali b. abi Talib al-Murtada'. To su bili pobožnjaci, čvrsti na istini i uz istinu, i sve ih prihvatamo.“ (Al-Humayyis,607)

Imam Abu Hanifa ljubav prema ashabima smatra vjerom, a prezir i mržnju prema njima drži licemjerstvom. Na temelju njegovih stavova i stavova njegova dva učenika, kako navodi Tahavi, ističe se da je ljubav prema ashabima vjera i vjerovanje, a prijezir prema njima je nevjerstvo, licemjerje i nasilje. (Ibn ebi al-'Izz, 689)

Kakav je stav Abu Hanife i njegovih učenika u pogledu vrijeđanja ashaba, najilustrativnije će nam dočarati Abu Yusuf, najpoznatiji njegov učenik i kasnije istaknuti islamski pravnik, kada je na konstataciju jednoga čovjeka: „Abu Yusufe, prenosi se od tebe da ti dozvoljavaš svjedočenje onoga ko vrijeđa ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa imaš svoje posebno tumačenje za to“, odgovorio: „Teško tebi! Takvog dadnem zatvoriti i bičevati, sve dok se ne pokaje!“ (Al-Humayyis:614-615)

Malik b. Anas

On kaže: „Ko umanjuje vrijednost ijednog ashaba Allahovog Posalnika, s.a.v.s., ili u njegovom srcu bude prezir i mržnja prema njima, taj ne zaslužuje dio muslimanskog plijena.“ (Abu Nu'aim, 6/327)

Zatim je proučio kur'anski ajet: *Oni koji poslije njih dolaze – govore: „Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima...“* (Hašr, 10)

Jedan od Zubairovih potomaka³ prenosi: „Bili smo kod Malika kada je spomenut neki čovjek koji negativno govori o ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je Malik citirao sljedeći ajet: *Muhammed je Allahov Poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka koja izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, – da bi On s vjernicima najedio nevjernike...“* (Al-Fath, 29)

Kada je stigao do ovih kur'anskih riječi: *...da bi On s vjernicima najedio nevjernike!*, Malik je rekao: „Ko osvane, a u njegovom srcu bude zlobe prema nekom od ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na njega se odnosi ovaj ajet!“ (Abu Nu'aim, 6/327)“

Ašhab b. 'Abdulaziz kaže: „Bili smo kod Malika kada je kod njega došao neki čovjek od alawija koji su rado dolazili na njegova predavanja. Pozvao ga je taj čovjek, rekavši: ‘Ebu 'Abdullah!’ Malik je podigao glavu, a obično je dizao glavu kad ga neko pozove. Čovjek nastavi: ‘Želim da te uzmem kao dokaz između mene i Allaha kada stanem pred Njega i On me upita da Mu mogu reći da mi je to rekao Malik.’ Malik mu odgovori: ‘Reci.’ Čovjek nastavi: ‘Koja je najbolja osoba nakon Allahovog Poslanika, s.a.v.s?’ ‘Abu Bakr.’ ‘A zatim?’ ‘Omar.’ ‘A nakon njega?’ ‘Othman, koji je bespravno ubijen.’ Nakon toga, čovjek reče: ‘Tako mi Allaha, nikad više neću sjediti kod tebe!’, a Malik mu odgovori: ‘To je tvoj slobodni izbor.’“ (El-Humajjis, 2010:35)

Kakav je odnos Poslanika, s.a.v.s., bio prema njegovim ashabima, najbolje će ilustrirati Malikova izjava u kojoj navodi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., učio dove umrlim ashabima, što na najeklatantniji način govori o njegovoj ljubavi i pažnji spram njih. Malik kaže: „Poslanik, s.a.v.s., je odgajatelj čovječanstva pomoću

³ Misli se na potomke Az-Zubaira b. al-'Awwama, r.a., poznatog ashaba. Pred Malikom je sticao znanje 'Abdullah b. Nafi' b. Sabit b. 'Abdullah b. az-Zubair b. al-'Awwam.

kojeg nas je Allah Uzvišeni uputio i učinio ga milošću svim svjetovima, noću je izlazio do mezarja Al-Baqi', dovu im činio i tražio oprost grijeha za njih. To mu je naredio Allah Uzvišeni, a Poslanik, s.a.v.s., nama je naredio da ih volimo i poštujemo i da se suprotstavimo onima koji se njima suprotstavljaju.“ (Adilović, 2012:316-317)

Muhammad b. Idris aš-Šafi'i

Al-Baihaqi bilježi od Šafije da je rekao: „Allah Uzvišeni je u Kur'anu, Tevratu i Indžilu pohvalio ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a sam Vjerovjesnik, s.a.v.s., spomenuo je mnoge njihove vrline u svojim hadisima, koje su samo oni imali.

Allah im je podario Svoju milost i počastio ih na taj način što im je podario najviše stepene – stepene iskrenih, šehida i dobrih ljudi.

Oni su do nas dostavili sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i bili su živi svjedoci spuštanja Objave; tako su znali značenje onoga što je dolazilo od Poslanika, s.a.v.s., bilo da se to odnosilo na općenite ili posebne stvari, ili se radilo o strogoj naredbi ili samo preporuci.

Oni su znali od sunneta ono što i mi znamo i ne znamo, tako da su ispred nas u vjerskom znanju, idžtihadu, bogobojaznosti i razumijevanju, kao i u stvarima koje se postižu znanjem. Njihova mišljenja su preča i bolja za nas od naših mišljenja, a Allah najbolje zna!“ (Al-Humayyis, 2010:55-56)

Rabi' b. Sulaiman, kako bilježi Baihaqi, kaže: „Čuo sam Šafiju da je govorio o prednostima i vrijednostima Abu Bakra, Omara, Othmana i 'Alije.“ (Al-Humayyis, 2010:56)

Muhammad b. 'Abdullah b. 'Abdulahakim, učenik Imama Šafije, kaže da je čuo Šafiju kako kaže: „Najbolji ljudi, nakon Vjerovjesnika, s.a.v.s., su Abu Bakr, zatim Omar, pa Othman, a onda 'Ali, neka je Allah s njima zadovoljan!“ (Al-Humayyis, 2010:56)

Al-Harawi bilježi od Yusufa b. Yahyaa al-Buwaitija da je pitao Šafiju: „Da li da klanjam za rafidijom?“, a on mu je odgovorio: „Ne klanjaj za rafidijom, ni za kaderijom, ni za murdžijom.“ „Opiši nam ih“, rekao mu je, a on na to reče: „Ko smatra da je iman samo govor – taj je murdžija; ko smatra da Abu Bakr i Omar nisu naše vođe – taj je rafidija, a ko htijenje pripisuje sebi – taj je kaderija.“ (Al-Humayyis, 2010:57)

Ahmad b. Hanbal

U poznatom Ahmadovom djelu *As-Sunna* o ashabima je spomenuto sljedeće: „Od sunneta je spominjanje dobrih osobina svih ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kao i suzdržavanje od spominjanja loših osobina i sukoba koji se desio između njih.

Onaj ko vrijeđa ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ili nekog od njih – taj je novator, pokvareni rafidija. To je onaj koji ne priznaje njihova prava, a od takvoga Allah neće primiti ni nafile ni farzove.

Ljubav prema ashabima je ispravan put; dova za njih dobro je djelo; ugledanje na njih je sredstvo kojim se približavamo Allahu Uzvišenom, a slijeđenje njihovih postupaka dobra je odlika.

Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nakon četverice halifa, najbolji su narod i nije dozvoljeno spominjati njihove loše osobine, niti je dozvoljeno vrijeđati ih pripisujući im slabosti i nedostatke, a ko bude nešto tako radio, obaveza vladara je da ih sankcionira i primjereno kazni, a nema pravo da im oprost.“ (Al-Humayyis, 2010:63)

Ahmad, u pismu kojeg je uputio Musaddadu, između ostalog, kaže: „...I da svjedočiš za njih desetericu da su od stanovnika Dženneta: Abu Bakr, Omar, Osman, 'Ali b. abi Talib, Talha, Az-Zubair, Sa'd, Sa'id, 'Abdurahman b. 'Awf i 'Ubaida b. al-Garrah. Jer onome – za koga Poslanik, s.a.v.s., kaže da je od stanovnika Dženneta – i mi svjedočimo da je od stanovnika Dženneta, tj. da je džennetlija.“ (Ibn al-Gawzi, 1982:170)

'Abdullah, sin Ahmada b. Hanbala, tvrdi da je upitao oca o imamima/halifama, pa mu je odgovorio: „To su Abu Bakr, Omar, Osman, pa 'Ali.“ (Al-Humayyis, 2010:64)

'Abdullah je, također, upitao svoga oca Ahmada o ljudima koji su nijekali da je 'Ali, r.a., bio halifa, pa je on konstatirao: „To je ružan i pokvaren govor!“ (Al-Humayyis, 2010, 64)

Ahmad je, o onima koji negiraju hilafet 'Alija, r.a., rekao sljedeće: „Ko negira hilafet 'Alija, r.a., taj je zalutao više od porodičnog magarca!“ (Ibn al-Gawzi, 1982:163)

Na pitanje onih koji su sumnjali u hilafet 'Alija, r.a., Ahmad je kategorički ustvrdio: „Da, bio je halifa, kojim su bili zadovoljni ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a najbolji dokaz za to je

činjenica da su klanjali za njim,⁴ učestvovali u borbama zajedno s njim, obavljali hadž s njim, nazivali ga imenom Amir al-mu'minin/Zapovjednik pravovjernih⁵ i bili time zadovoljni, a nisu to nijekali, pa ih i mi u tome slijedimo!“ (Ibn al-Gawzi, 2010:163-164)

Ibn abi Ya'la bilježi od Ahmada da je kazao: „Ko ne kaže da je 'Ali, r.a., četvrti u nizu halifa, nemojte s njim razgovarati, niti s njim praviti bračne ugovore!“ (Al-Humayyis, 2010:64)

4. Zaključak

Analizirajući kur'anske tekstove, brojne hadise Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i stavove islamskih velikana kroz različite protekle vremenske inervale, dolazimo do nesumnjivog zaključka da su ashabi bili najbolja i najodabranija generacija muslimana.

Sva imputiranja, koja su vremenom bila infiltrirana u islamsku literaturu, bila su pokušaj da se ubaci crv sumnje u jedan respektabilan odnos koje bi kasnije generacije trebale imati prema ovoj prvoj jedinstvenoj generaciji muslimana.

Cilj je bio, s neistinama ili tendencioznim tumačenjima nekih događaja iz vremena ashaba, obezvrijediti brojna časna imena iz tog perioda, što bi, u konačnici, pogubno djelovalo na istinsko razumijevanje islama i njegovih fundamentalnih postulata.

Zahvaljujući islamskim učenjacima, koji nisu kroz čitavu historiju žalili svoga truda, a nerijetko su žrtvovali i svoje živote, očuvali su istinsku sliku, predstavili ashabe u njihovoj punini i smjestili ih u ravan koja im, prema islamskom učenju, i pripada.

Vidjeli smo da su četverica imama, koji su svoj žig duboko utisnuli u biće muslimana, otklonili sve sumnje koje su se nadvile nad ashabima i odbacili sva sektaška učenja koja su pokušala izvitoperiti i falsificirati ulogu i značaj koji su ashabi imali u sveukupnom islamskom učenju.

⁴ Halifa je bio i vjerski i politički vođa. On je predvodio ljude i u džamiji u namazu. Dakle, da se nisu slagali s njim ili da su mu oponirali, ne bi za njim klanjali namaz!

⁵ To je sintagma koju su koristili za halife. Prvi put je ovaj termin korišten u vrijeme Omara, poslije Osmana, a onda i kod 'Alija, r.a.

Literatura

1. Adilović, Z. (2012) *Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zvijezde koje ne gube sjaj*. Zenica: Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta, br. 10.
2. B. Hanbal, Ahmad (1983) *Al-Musnad*. Bairut: Al-Maktab al-islami.
3. Buhari (2009) *Buharijeva zbirka hadisa*. Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH.
4. Buhari, *As-Sahih*. Bairut: Daru ihjai at-turath al-'araby.
5. Ibn al-Gawzi (1982) *Manaqib al-imam Ahmad b. Hanbal*. Bairut: Dar al-afaq al-gadida.
6. Hammam (1984) *Šarh kitab Al-Fiqh al-akbar*. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.
7. Al-Humayyis, M. (2010) *Osnove vjere kod imama Ebu Hanife*. Sarajevo: U.G. Svjetlo.
8. Ibn abi al-'Izz (1991) *Šarh al-aqida at-tahawiyya*. Bairut: Mu'assasa ar-risala.
9. Ibn Kathir (1994) *Ihtisar 'ulum al-hadith*. Damask: Dar al-fiha.
10. Kurdić, Š. (2009) *Metode ashaba u prenošenju istine*. N. Pazar: El-Kelimeh.
11. Muslim (2004) *Muslimova zbirka hadisa (izbor)*. Zenica: Kuća mudrosti.
12. Muslim (1995) *Sahih Muslim*. Bairut: Dar Ibn Hazm i Maktaba al-Ma'arif.
13. An-Nawawi (bez god. izdanja) *Šarh Sahih Muslim*. Rijadh: Saad suubban.
14. Abu Nu'aim (1967) *Hil'ya al-awlija' wa tabaqat al-asfiya'*. Bairut: Dar al-kitab al-'araby.
15. Al-Qadi 'Iyad (bez godine izdanja) *Aš-Šifa bi ta'rif huquq al-Mustafa*. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.
16. Ibn Salah (1995) *Muqaddima fi 'ulum al-hadith*. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.
17. Šakir, A. M. (1994) *Al-ba'is al-hasis šarh Ihtisar 'ulum al-hadith*. Al-Rijad: Dar al-Salam.
18. At-Tirmidhi (1987) *Al-Gami' as-sahih*. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.
19. At-Tirmidhi (2000) *Tirmizijina zbirka hadisa*. Travnik: Elči Ibrahim-pašina medresa.

SAHABA IN THE PERCEPTION OF THE FOUR GREAT IMAMS

Šefik Kurdić, Ph.D., Full Professor

Abstract

The companions of the Prophet (sahaba) were the best generation of men that has ever appeared on the Earth. They implemented the Book of Allah most profoundly, by their strict following of the Prophet, saws.

Unfortunately, in time, there were attempts to distort the image of this honourable generation, so different untruths were invented in order to degrade their contribution to the overall Islamic triumph.

The aim of this paper is to shed light on their true role and to place them where they belong in history.

Since the four imams have had the strongest influence on Muslims in Islamic history, we present their perception of the companions and their place within the Islamic learning.

Keywords: companions (sahaba), Abu Bakr, Omar, Osman, 'Ali, the four great imams, Abu Hanifa, Malik, Shafi', Ahmad

أ. د. شفيق كورديش

كلية التربية الإسلامية - جامعة زينيتسا

الصحابة في منظور الأئمة الأربعة الكبار

الخلاصة:

الصحابة هم خير جيل من الناس ظهر على سطح الأرض. وهم باقتدائهم المثالي بالرسول صلى الله عليه وسلم طبقوا ما جاء به عليه الصلاة والسلام أحسن تطبيق. وللأسف، هناك محاولات لتشويه صورة هذا الجيل الجليل، فنسبت إليهم التهم بهدف تقليل إسهامهم في ظفر الإسلام الشامل. يهدف هذا البحث إلى إيضاح دورهم الحقيقي ووضع الصحابة في المقام الذي يليق بهم.

علما بأن لأئمة المذاهب الأربعة أثر فعال في المسلمين عبر التاريخ الإسلامي، وبهذه المناسبة نقدّم نظرهم إلى الصحابة ومكانتهم في مجال التعليم الإسلامي. الكلمات الأساسية: الصحابة، أبو بكر، عمر، وعثمان، عليّ، الأئمة الأربعة الكبار، أبو حنيفة، مالك، الشافعي، أحمد.